

VIII

**SOBRE LA GRAFIA DELS COMPOSTOS
I DERIVATS DE MOTS
QUE PRESENTEN ETIMOLÒGICAMENT
UNA ESSA INICIAL SEGUIDA DE CONSONANT**

(Acord del 17 de gener de 1992)

Amb l'objectiu de resoldre dubtes i consultes que li són fetes amb profusió i d'establir criteris per a l'elaboració del Nou diccionari general de la llengua catalana, la Secció Filològica aprovà el 17 de gener de 1992 el text que segueix, sobre la grafia dels compostos i derivats de mots que presenten etimològicament una essa inicial seguida de consonant.

VIII. SOBRE LA GRAFIA DELS COMPOSTOS I DERIVATS DE MOTS QUE PRESENTEN ETIMOLÒGICAMENT UNA ESSA INICIAL SEGUIDA DE CONSONANT

CRITERIS GENERALS

L'ortografia de cadascun dels mots és l'establerta en els diccionaris o en els repertoris ortogràfics. Tanmateix, l'ortografia es basa en uns criteris que convé fer explícits i publicar, perquè no solament han de servir en la confecció dels diccionaris, sinó també en els neologismes que es creen incessantment.

1. S'escriuen sense *e* protètica:

a) El segon element de compostos i derivats que com a tals han penetrat en el català i hi han estat incorporats procedents del grec, del llatí o, menys freqüentment, d'altres llengües.

amfisbena, antístrofa, circumspecte, constel·lació, inscriure, substrat, perestroika

b) El segon element dels termes científics i tècnics, compostos i derivats, no existents com a tals ni en grec ni en llatí, però que han estat formats amb mots grecs i llatins i seguint les normes de composició d'aquestes llen-

gües. El català adapta els compostos i derivats així formats globalment i no cadascun dels elements separatament.

*astigmatisme, aeròstat, arteriosclerosi, cardiospasme, megàspora, menisper-
màcies, telescopi*

Cal tenir en compte, però, el que es diu en el punt 2.c.

2. Mantenen la *e* protètica:

a) Els derivats i compostos els dos elements dels quals són catalans.

barbaespès, benestar, desesperança, guardaespalles

b) Els mots derivats de mots catalans mitjançant prefixos o formes prefixades d'origen culte però molt freqüents i productius en català, com *anti-*, *in-*, *infra-*, *macro-*, etc.

antiesportiu, contraespionatge, inestable, poliesportiu, telespectador

c) Semblantment, en la terminologia tècnica i científica apareix una *e* protètica en compostos i derivats cultes, quan el segon element coincideix amb un mot existent en català i el primer és un prefix o una forma prefixada no aliens al català.

antiespasmòdic, infraestructura, neoescolàstica, supraescapular, semiesfèric —però *hemisfèric* (derivat d'*hemisferi*)—, *subespècie*.

ANNEX*

Relació dels mots, derivats i compostos, escrits amb la grafia establerta seguint els criteris aprovats. Un gran nombre d'aquests mots són neologismes científics i tècnics que no sempre es troben en diccionaris generals. Figuren en cursiva els mots el segon formant dels quals presenta una *e* protètica inicial.

abdominoscòpia	alisfenoïdal	androsterona
abscindir	al·lostèria	anemoscopi
acinetòspora	al·lostèric	angioscòpia
acroscòpic	amastènic	angiospasmè
acròspora	ambistòmid	angiospasmòdic
acrostoli	amfipròstil	angiosperm
actinoscòpia	amfisbena	angiosperma
actinostela	amfisbènid	angiostenosi
adenòstil	amfisci	anisosfígmia
adrenosterona	amfistoma	anisostèmon
adscripció	amiostènia	anisostèmona
adscriure	amnioscòpia	anostraci
adstrat	anaglifoscopi	anquilostomiasi
<i>aeroesquí</i>	anamorfoscopi	<i>antiescorbútic</i>
aeroscopi	ananastàsia	<i>antiescrofulós</i>
aeroscòpia	anàstasi	<i>antiescumejant</i>
aerosfera	anastàtic	<i>antiespasmòdic</i>
aerosporina	anàstom	<i>antiesportiu</i>
aerostació	anastomitzar	<i>antiespumant</i>
aeròstat	anastomosi	<i>antiestàtic</i>
aerostàtic	anastomòtic	antiperistalsi
aeròstil	anàstrofe	antiperistàltic
agamospèrmia	ancilòstom	antiperístasi
agnosterol	androspora	antiperistàtic
aldosterona	androsporangi	antisci
		antispast

* Han estat omesos la major part dels derivats i compostos dels mots que figuren en aquesta llista (per exemple, no hi ha *conspiració*, derivat de *conspirar*), i també els mots a què fa referència l'apartat 2.a, llevat d'algun cas excepcional.

antístrofa	astèlia	bioscopi
aperispèrmic	astènia	biosfera
aperistaltisme	astènic	biospeleologia
aplanòspora	astereognosi	biostàsia
apocatàstasi	astigmàtic	biostratigrafia
apospòria	astigmatisme	biostroma
apostasia	astricció	blefarospasme
apòstata	astrosfera	blefaròstat
apostàtic	atmosfera	bradisfígmia
apòstol	atmosfèric	branquiòsteg
apostrofar	auriscopi	braquistil
apòstrofe	<i>autoescola</i>	brevistil
aquòstat	autoscòpia	bronscopi
areòstil	autòspora	bronscòpia
arquèspora	<i>autoestèril</i>	bronscopiometria
arquespori	<i>autoesterilitat</i>	
arteriosclerosi	<i>autoestop</i>	cacostomia
arterioscleròtic	<i>autoestopista</i>	calcosquist
arteriospasme	auxòspora	calidoscopi
artròspora	auxosporulació	calidoscòpic
asceta	axostil	cardiosclerosi
asceteri	azigòspora	cardiospasme
ascètic	azoospèrmia	carpòspora
ascetisme		carposporangi
asci	bacil·losporina	carposporocist
ascidi	bacterioscòpia	carposporòfit
ascòrbic	bacterioscòpic	carpostegi
ascòspora	bacteriòstasi	cardiostenosi
ascosporòfit	bacteriostàtic	catàstrofe
ascostroma	barisfera	catastròfic
asfèric	baroscopi	cecostomia
asfígmia	baròstat	cefalospolina
aspermatisme	basidiòspora	celioscòpia
aspèrmia	basidiosporòfit	centrosfera
asplènia	batiscaf	centrosperma
astable	batisfera	cercosporiosi
astàsia	belostòmid	ciclospectrometria
àstat	<i>biestable</i>	ciclospòria
astàtic	<i>biestipulat</i>	ciclostil

ciclòstom	criosfera	diospiral
cinetoscopi	crisospleni	diplostèmon
circumscripció	cromoscopi	disperm
circumscriure	cromosfera	dispermàtic
circumspecció	cronoscopi	dispondaic
circumspecte	cronostratigrafia	dispondeu
cirrostratus		disquèzia
cistoscopi	dactiloscòpia	disteleologia
cistoscòpia	dactiloscòpic	distímia
citostàtic	decàstil	distoma
citostoma	demosponge	distòmid
cladosporiosi	dermatosquelet	distròfia
clamidòspora	descripció	distròfic
clinòstat	<i>desesperança</i>	dodecàstil
colèstasi	<i>desesperar</i>	
colesterol	<i>desespessir</i>	ebullioscopi
colostomia	<i>desespinar</i>	ebullioscòpia
colposcopi	<i>desestancar</i>	ecidiòspora
colposcòpia	<i>desestatitzar</i>	electroscopi
conidiòspora	<i>desestalinització</i>	electroscòpia
consciència	destituir	electrostàtic
conscient	destrènyer	electrostricció
conscrit	deuterostomat	embriòspora
conspecte	diascordi	endoscopi
conspirar	diàspor	endoscòpia
constel·lar	diàspora	endosperma
consternació	diastàltic	endòspora
constituir	diastasa	endospori
constrènyer	diàstasi	endosquelet
constricció	diastàtic	endostil
<i>contraescarpa</i>	diastereomeria	enstatita
<i>contraescriptura</i>	diastímia	enterostomia
<i>contraespiga</i>	diàstole	episvàdies
<i>contraespionatge</i>	diastòlic	episvàstic
<i>contraestampa</i>	diastomàtic	episperma
coprosterina	dicasteri	epispermic
corticosteroide	dicroscopi	epispori
corticosterona	dihidrocolesterol	epístasi
crioscòpia	dinòspora	epistàtic

epistaxi	fitosterol	helmentosporiosi
epistili	fluoroscopi	hemisferi
epistoma	fluoroscòpia	hemisfèric
ergosterol	fonendoscopi	hemisferoide
escifostoma	fosforoscopi	hemistiqui
esofagoscòpia	fotosfera	hemospàsia
espectroscopi	fractostratus	hemosporidi
espectroscòpia	fungistàtic	hemostàsia
espístrofe	fusospiroquetosi	hemostàtic
estatoscopi		heterosci
estatòspora	galvanoscopi	heterospori
estereoscopi	galvanostègia	heterospòria
estereoscòpic	galvanostègic	heterosporiosi
<i>estereoescpecificitat</i>	gametòspora	hexasteròfor
estereospòndil	gasoscopi	hexàstil
estetoscopi	gastroscopi	hidroscòpia
estetoscòpia	gastroscòpia	hidrosfera
estilòspora	gastrostoma	hidrostàtic
estratosfera	gastrostomia	higroscopi
estrioscòpia	geosfera	higroscòpia
estroboscopi	geostàtica	higròstat
eusporangiat	gigantotraxis	hiosciamina
eustàtic	gimnosperm	<i>hiperespai</i>
eustatisme	ginòspora	<i>hiperestàtic</i>
<i>exestipulat</i>	ginostem	hiperstena
exosfera	giroscopi	hipospàdies
exòspora	giroscòpic	hipòstasi
exospori	gnatostomat	hipostàtic
exosquelet	gonostomàtid	hipòstil
	grafoscopi	hodoscopi
faringoscopi	grafospasme	homeòstasi
faringoscòpia	grafostàtic	homeòstat
feldspatoide		horòscop
fenaquistoscopi	haplosclerina	horoscòpia
feospòria	haplostèmon	
feospòries	<i>heliestació</i>	iconoscopi
fibroscopi	helioscopi	iconòstasi
fibroscòpia	heliòstat	ileostomia
fiòstom	heliostàtic	immunostimulant

<i>inescrutabilitat /</i>	laringoscòpia	metastàtic
inscrutabilitat	laringostomia	metastèrnum
<i>inescrutable /</i>	lepospòndil	metoposcòpia
inscrutable	leptospirosi	metoposcòpic
<i>inespecificable</i>	leptosporangiat	miastènia
<i>inesperat</i>	leucospòric	micasquist
<i>inestable</i>	litoscopi	<i>microestructura</i>
<i>inestancable</i>	litoscòpia	microsclera
<i>infraestructura</i>	litosfera	microscopi
infrascrit	longistil	microscòpia
inscripció	lumisterol	microsferòcit
inscrit		microsfigmia
inscriure	<i>macroestructura</i>	micròspora
insculpir	macroscòpic	microstil
inscultura	macròspora	micròstom
inspecció	macrosporangi	mixosporidi
inspirar	macrosporofil·le	mizostòm·id
inspirat	macrostil	<i>monoesquí</i>
inspiratiu	macrostomia	<i>monoestable</i>
inspiratori	magnetoscopi	monoscopi
instituir	magnetosfera	monosperm
<i>interespecífic</i>	magnetostàtic	morfoscòpia
<i>interestatal</i>	magnetostricció	<i>multiestandard</i>
<i>interestel·lar</i>	manoscopi	
introspecció	manòstat	necroscòpia
introspectiu	megalosplènia	necrospèr·mia
ionosfera	megasclera	nectarostegi
isòsceles	megascopi	nefoscopi
isòspor	megàspora	nefrosclerosi
isospòria	melanosporat	nefrostoma
isostàsia	melastomàcia	nefrostomia
isostàtic	menispermàcia	<i>neoescolàstic</i>
isostèmon	merostomat	neosporidi
isostèric	mesosfera	neurosquelet
isosterisme	mesosperma	nimbostratus
	mesostèrnum	noosfera
lactoscopi	metaspermatogènesi	
laparoscòpia	metastable	obdiplostèmon
laringoscopi	metàstasi	ocrosporat

oftalmoscopi	peristaltisme	prescripció
oligosperm	perístasi	prescrit
olistostroma	peristàtic	prescriure
omnisciència	peristil	prespora
omniscient	perístole	pressòstat
oncosfera	peristoma	proboscidi
ondoscopi	peritoneoscòpia	prosceni
oosfera	peronosporaci	proscripció
oòspora	perspectiu	proscriure
oosporosi	perspirar	prospecció
oostegita	perstricció	prospecte
orbitòstat	picnidiòspora	prosperar
orticonoscopi	picnòspora	prostàta
ortoscòpia	pielostomia	prostació
ortostàtic	pigostil	prosternació
oscil·loscopi	piròscaf	prosternar
oscil·lospiràcia	piroscopi	pròtesi
osteosclerosi	pirosfera	prostètic
osteostraci	piròstat	pròstil
otosclerosi	pitospor	prostituir
otoscopi	pitosporàcia	protostàtor
otospongiosi	planisferi	protostomat
ozonosfera	planòspora	prostomi
	pleuroscopi	protostomia
paleoslau	pleuroscòpia	pseudoscopi
panspèrnia	podosperma	psicòstasi
paradiàstole	podostemonàcia	pteridosperma
<i>paraestatal</i>	podostemonal	pteridospermòpsid
parasceve	polariscopi	pterostíquid
paraspàdies	<i>poliesportiu</i>	
paràstade	poliscopi	quimiosfera
pentastòmid	polispast	quimiòstat
perisci	polisperm	
periscopi	polispèrnia	<i>radioestel</i>
perisperma	polispèrmic	radioscòpia
perispermàtic	polistèmon	radioscòpic
perispèrmic	<i>preestablr</i>	radiostereoscòpia
peristalsi	prescient	raquisquisi
peristàtic	prescit	rectoscopi

<i>reescalfador</i>	<i>sobreescalfador</i>	teliòspora
<i>reescalfat</i>	<i>sobreescalfament</i>	telosporidi
<i>reestructuració</i>	<i>sobreescalfar</i>	termosbenaci
<i>reestructurar</i>	<i>sobreescrit</i>	termoscopi
reoscopi	<i>sobreescriure</i>	termosfera
reòstat	<i>sotaescrit</i> (en comptes	termostable
reostàtic	de <i>sotascrit</i> , DGLC)	termòstat
rescrit	<i>sobreestadia</i>	tetràspora
rescriure	<i>sotaescriure</i>	tetrasporangi
respiratori	<i>subespai</i>	tetrasporòfit
restablir	<i>subespècie</i>	tiflostomia
restituir	<i>subespontani</i>	tilostil
restrènyer	<i>subestació</i>	tiposcopi
restricció	<i>subestatge</i>	tireostàtic
retinoscopi	<i>subestructural</i>	tireostimulina
retrospectiu	subscripció	toracoscòpia
rexistàcia	subscrit	toracòsquisi
rinoscleroma	subscriure	toracostomia
rinoscopi	substituent	transcripció
rinoscòpia	substituir	transcriure
rizosfera	substratum /	transpirar
rizostoma	substrat	traqueoscòpia
rodospiril·le	<i>superespècie</i>	trepostomat
salpingoscopi	<i>superestatge</i>	triplostèmon
salpingoscòpia	<i>superestructura</i>	trofospongi
salpingostomia	superstrat	troposfera
sarcosporidi	<i>supraescapular</i>	tuberculostàtic
<i>semiesfera</i>	suspecte	txecoslovac
<i>semiesfèric</i>	talcosquist	<i>ultraestructura</i>
<i>semiespai</i>	tal·lòspora	uranoscòpid
seriescòpia	taquisfígmia	uredòspora
sideròstat	taquisterina	uretroscopi
sifonòstoma	taquisterol	uretroscòpia
sigmoidoscòpia	tecostegnosi	uretrostomia
sincronoscopi	<i>telespectador</i>	uroscòpia
sinuscòpia	<i>telesquí</i>	urostil
sinzoòspora	telescopi	
sitosterol	telescòpic	vaccinostil

vacuòstat
varistància
vibroscopi

zigòspora
zimosterol
zooscòpia
zoosperm

zoòspora
zoosporangi
zoosterol